

Pérez-Reverte per partida doble i en català

JOAN JOSEP ISERN

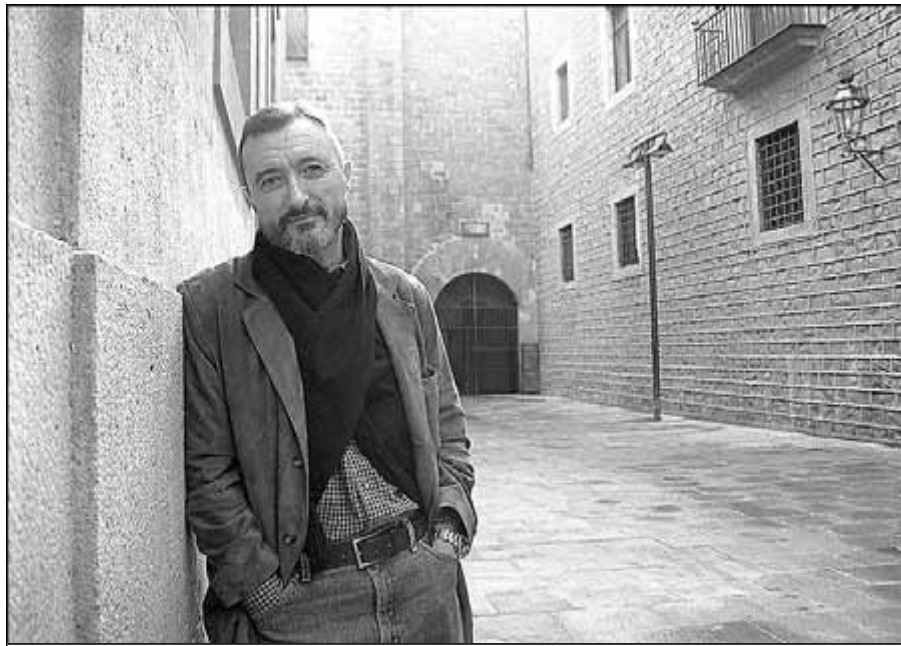
NARRATIVA

Arturo Pérez-Reverte, *El mestre d'esgrima*. Traducció de Neus Nueno. ROSA DELS VENTS. Barcelona, 2004.

Arturo Pérez-Reverte, *La taula de Flandes*. Traducció de Neus Nueno. ROSA DELS VENTS. Barcelona, 2004.

La meva amiga A. llegia *El codi Da Vinci* i, coneixedora del meu poc entusiasme pel famós *best seller*, volia que li exposés el meu parer ja que a ella, en canvi, el llibre li estava agradant molt. Dissortadament la brega diària ha passat al davant de la literatura i la nostra conversa encara està pendent. La casualitat, però, ha fet que la seva petició coincidis amb l'encàrrec de parlar en aquestes pàgines de la traducció al català de dues de les primeres novel·les d'un altre autor afortunat a l'hora de vendre llibres a cabassos: Arturo Pérez-Reverte. I com que em sembla que el que diré per un pot valer perfectament per l'altre em fa l'efecte que podré matar els dos pardals amb una sola escopetada.

Rosa dels Vents, divisió catalana de Random House Mondadori, acaba d'incorporar al seu catàleg les traduccions de dos dels primers llibres d'Arturo Pérez-Reverte (Cartagena, 1951): *El maestro de esgrima*, del 1988, i *La tabla de Flandes*, del 1990. Se m'escapen les raons comercials d'aquesta edició en català de dos llibres summament coneguts (fins i tot han tingut versió cinematogràfica) en la seva ja llunyana versió original castellana però trobo xocant la presència d'aquestes obres en un catàleg en què hi ha llibres tan diferents com ara els darrers de Pep Blay, Llorc, Jaume Benavente i, fins i tot, Roser Caminals. Misteris del món editorial...

ARA PODEM LLEGIR DUES NOVEL·LES D'ARTURO PÉREZ-REVERTE TRADUÏDES AL CATALÀ

El mestre d'esgrima i *La taula de Flandes* contenen els trets més característics de la marca Pérez-Reverte. Més que un tema tenim una *matèria central* que acoïreix el producte amb un toc de pretesa originalitat. En els llibres que avui comentem són l'esgrima o els escacs; i en llibres posteriors de l'autor hi trobem la navegació, la bibliofília o el món dels narcotraficants. En aquest apartat d'assumptes originals podríem afegir-hi la recerca del Graal pel que fa a *El codi Da Vinci*. Tant en un cas com en l'altre solen ser matèries sobre les quals els autors semblen tenir uns coneixements superiors als habituals. Uns coneixements que hàbilment escampats al llarg de la trama, deixen en el lector la impressió de trobar-se molt a prop de la literatura d'alta volada.

Les pistes de llançament de l'acció solen ser també engrescadores: una misteriosa dama que demana unes llicions d'esgrima molt especials, una

partida d'escacs que amaga el secret d'un crim comès cinc segles abans... o un assassinat ritual perpetrat enmig d'una sala del museu del Louvre.

QUAN COMENCEN ELS PROBLEMES

Però quan els problemes comencen a aparèixer és quan cal dotar els personatges d'una carnadura competent i d'una estructura de sentiments, motivacions i reaccions que sigui capaç de fer-los funcionar amb coherència. Això es complica encara més quan, a continuació, la trama avança com ho faria un Dos Cavalls per una pista plena de forats. És quan el ritme decau i els diàlegs pengen intentant il·lustrar allò que la construcció dels personatges i la gràcia de les situacions no poden explicar per elles mateixes. En aquest punt cal admetre que Dan Brown és més astut que Pérez-Reverte ja que, a manca de nervi literari suficient, ha sabut estructurar el seu llibre com una

escalada d'enigmes la resolució de cada un dels quals obre la porta a una nova incògnita més misteriosa, envitricollada i amenaçant que l'anterior. I així qui pàgina passa llibre empeny.

Però on, al meu parer, el naufragi és fa més evident és a l'hora de la resolució final. Si alguna escola d'escriptura vol tenir un exemple clarificador del que és un anticlímax, que analitzi les seixanta pàgines de *La taula de Flandes* que separen el capítol XIV del final del llibre –i molt especialment l'escena entre les pàgines 339 i 341– i podrà escriure'n un tractat ben sucós. Val a dir que aquest no és un defecte atribuïble a la poca experiència, fa catorze anys, de Pérez-Reverte. A *La reina del Sur*, la seva novel·la de l'any passat, la trama es va aguantant de manera bastant competent fins a l'escena culminant del desenllaç –un tiroteig en una casa– en què l'autor perd els papers lamentablement.

SOBRE LA VERSIÓ CATALANA

Punt i a part mereix la versió catalana que ara veu la llum. Tret de les peculiaritats dels lèxics de l'esgrima i dels escacs no es pot dir que l'acadèmic Pérez-Reverte sigui un estilista de la prosa castellana. De fet, el seu ofici de periodista l'ha dotat d'un estil utilitari que aquest comentarista posaria en la banda dels mèrits si no fos perquè de tant en tant la cosa es descontrola i ens etziba paràgrafs com el següent (en la versió catalana): "Va sospirar en homenatge als seus propis fantasmes. Després va fer un brindis lent en direcció a Muñoz i, després de seure en una butaca, va encreuar les cames amb desimboltura".

El castellà de Pérez-Reverte hauria d'arribar-nos amb un català de registre senzill i quotidià que ben poques vegades he trobat en aquests dos llibres. Ben al contrari: la majoria del temps he estat pensant que llegia en castellà traduït –que no és ben bé el mateix– i en algunes ocasions la cosa ha entrat per vies perilloses. Sobretot quan ens assabentem que un personatge "sentia dues misses diàries", o quan se'n informa que un altre té tendència a "arrijar el ris" i a "anar-se'n de llampada", i quan es comença un paràgraf amb un espectacular "A dir veritat" que ens crida a una croada en defensa de la sostenibilitat (això ara està molt de moda) de la dignitat de la nostra llengua (dissortadament això no ho està tant).

Sublimacions

PAU DITO TUBAU

POESIA

Hélène Dorion, *Un rostre recolzat contra el món*. Pròleg de François-Michel Durazzo. Traducció de Carles Duarte. Pagès Editors. Lleida, 2003.

Assídua al Festival Internacional de Poesia de Barcelona, la quebequesa i escriptora en llengua francesa Hélène Dorion és una de les poques veus més o menys joves de la poesia contemporània que ha estat profusament traduïda al català. De la mà de Carles Duarte, que s'hi ha dedicat tant en català com en castellà, en reculls singulars, en antologies i en revistes especialitzades, aquí es va donar a conèixer amb *Retrats*

de mar (2000), un llibre publicat deu anys després del que ens ocupa.

Editat en francès el 1990, *Un visage appuyé contre le monde* és la dolorosa crònica d'una pèrdua amorosa sublimada a l'interior de l'escriptura. Bona part del seu atractiu prové de l'enginy amb què eludeix la faramalla de les anècdotes per plantejar-se les conseqüències reals d'un procés de ruptura, l'esquinç pressentit o inesperat, l'inevitable allunyament i la solitud consegüent com un procés fructífer de penetració en la foscor i en la pròpia emotivitat.

DUES OMBRES QUE PLANECEN

Dues ombres, una de ben viva i una altra de morta, planegen sobre els poemes i els atorguen una mirada vulnerable i atenta que no renuncia a enfrontar-se amb entrellums i contra-

diccions existents. La conversió d'una ombra o pèrdua personal en matèria poètica sorgeix sovint de la necessitat de reparar l'estranyesa d'un dolor real. La literatura està plena de cadàvers exquisits, de focs fatuus convertits en contes més o menys esplendorosos que mitiguen el tràngol de les fortors. Dorion supera perills com l'afectació en el to o el dramatismes de fira amb un llenguatge en què els neguits i les perplexitats no queden reduïts a la mera descripció d'una fractura, sinó que formen part d'un aprofundiment de l'experiència de l'altre com a ferida i com a incertesa que ens reclama. La solitud, en aquest cas, n'és el corollari; la separació, una metàfora de mort transfigurada en inici.

L'ombra viva de Rilke no només apareix en una citació reveladora que

preludia la segona de les set parts del poemari, *El que a vegades roman*, sinó que transporta l'energia efectiva amb què la poetessa encara els ets i uts de la solitud. Més enllà de l'exigència de superar-ne les angoixes, una dificultat més biogràfica que estrictament literària, o de la necessitat d'envoltar-se de presències consoladores, la solitud posa a prova qualsevol visió de les coses, obliga com a mínim a repensar-ne les mesures –els fràgils fonaments de la identitat, la certesa del temps com a única contesa irreparable, l'estranyesa de conèixer i de pertànyer al misteri de conèixer, res no escapa a l'examen de consciència ni a l'intent de pressentir cada instant com un nou començament–. "Has de canviar de vida" reclama un sonet de l'efusiu Rilke, un poeta de la pèrdua que veia la vida i la mort com un tot transcendent, en equilibri inseparable de meravelles i misèries. Vet aquí la confluència, potser no en el talent, però sí en el punt de vista, d'una poetessa que s'abocava fa quinze anys a la recerca d'una veu pròpia, feta de simplicitat i de nuesa, mentre tractava de refer-se i de dreçar-se barallant-se amb els estralls de l'experiència.